

PAR SKAISTU, DAIĻU MUZIKU

Rīt, 29. martā, Rīgā sāksies Latvijas Padomju komponistu savienības otrais jaunrades plenums. Plenuma uzdevums — dot vispārinošu pārskatu par Padomju Latvijas muzikas jaunrades stāvokli un nospraust tās attīstības ceļus...

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1948. G. 28. MARTA Nr. 13 (167)

Pastiprināt uzmanību dziesmu svētku sagatavošanai

K. KĻAVA

Līdz Padomju Latvijas pirmajiem dziesmu svētkiem atlikusi tikai nedaudz vairāk kā 3 mēneši. Tas ir īss laiks, ja nemam vērā šā šarīkojuma apjomu, uzdevumus un nozīmi.

Ar svētku sagatavošanu saistās daudz dažādu māksliniecisku un organizatorisku jautājumu. Pats svarīgākais starptiem — dziesmu iestudēšana. Jo precīzāks, mākslinieciskāks būs dziesmu izpildījums lielajos svētkos, jo dziļāk dziesma atbalsies klausītāju un dziedātāju sirdīs.

nājumus, kurā vajadzēja piedalīties 6 korim. Un tieši Zālenieku koris (dirigents Gode) bija tas, kas šajā kopmēģinājumā neieradās.

Dziesmu svētku repertuārs sadalīts trijos posmos. Katra posma dziesmu iestudēšanai paredzēti noteikti termiņi. Līdz 1. februārim visiem korim bija jāgatavo 1. posma dziesmas, līdz 15. martam — 2. posma dziesmas. Visai programai jābūt iemācītai līdz 1. maijam, lai pēdējos divus priekšsvētku mēnešus varētu veikt kopmēģinājumus, izpildījuma noslīpēšanai, varbūtēju kļūdu labošanai.

Starp korim, kas pelnījuši pārmetumu par nepietiekami nopietnu pieeju dziesmu svētku lietai, jāmin arī paši pazīstamais Jelgavas aprinķa Zālenieku koris, kuru, kā zināms, pagājušā gada republikaniskajā mākslinieciskās pašdarbības skatē atzina par labāko lauku kori un apbalvoja ar ceļojošo Sarkanā karogu. Tieši Zāleniekos, tāpat pašu mājās, 21. martā bija nolikts kopmēģinājums.

Tikai tad, kad dziesmu svētku atbildīgie rīkotāji izlietos visas organizatoriskās iespējas svētku sagatavošanas mehānisma netraucētās darbības nodrošināšanai un kad visas pārējās iestādes un organizācijas maksimāli atbalstītu šo darbu, būs radīti nepieciešamie priekšnoteikumi, lai lielle dziesmu svētki izdotos tā, kā to savos lēmumos noteikusi partija un valdība.

Visā nopietnībā jāatzīst, ka Latvijas padomju muzikas radošās organizācijas un darbinieki nebija izpratūši agrākos partijas lēmumus ideoloģijas jautājumos, nebija mācījušies pareizi izvērt kritiku un paškritiku, radošās diskusijas, kas palīdzētu atbrīvoties no kaitīgām buržuaziskās ideoloģijas ietekmēm, kas bieži izpaudās subjektīvā individualismā, bezidejiskumā, dekadencē.

Dala latviešu padomju komponistu ievirzījuši savu jaunradi tautai svešā gultnē. Tie atteikušies no klasiskās, īpaši krievu muzikas auglīgajām tradīcijām. Tie aizmirsuši, ka latviešu muzikas vecmeistari, izkopjot savas tautas garantant, krievu demokrātiskās progresīvās muzikas ietekmē izraisīja radošos spēkus, kas izveidoja jaunajā topošajā latviešu muzikas kultūrā klasiskās vērtības. Tie aizmirsuši, ka saites ar tautas dzīvi, ar tautas iekšējo pasauli padarījušas krievu muziku par varenu spēku.

Nevar šaubīties, ka biedrs Zdanovs pauž visas padomju tautas domas, izvirzot šādas prasības: Mēs stāvam par skaistu, daiļu muziku, par muziku, kas spēj apmierināt padomju lauzu estētiskās prasības un māksliniecisko gaumi, bet šīs prasības un gaume neizmērojami izaugušas. Tauta vērtē skandarba talantīgumu pēc tā, par cik dziļi tas atspoguļo mūsu laikmeta garu, mūsu tautas garu, par cik tas saprotams plašām masām.

Latvijas PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBA

S. g. 29., 30. un 31. martā notiks Padomju Latvijas komponistu otrais jaunrades plenums. Plenuma darba gaitā šāda: 29. martā, plkst. 12, Rakstnieku savienības zālē, Kr. Barona ielā 12, kameru muzikas jaunāko sniegunu skate. Plkst. 19, Filharmonijas zālē, Amatu ielā 6, plenuma svinīgā atklāšana un simfonisks koncerts. Programā jaunākie, vēl neatskanotie darbi. Izpildītāji: Radiokomitejas orķestris un koris nopelniem bagātā mākslas darbinieka L. Vignera vadībā un solisti: nopelniem bagātais mākslinieks A. Viļumanis un

Pēdējo nedēļu sanāksmēs komponisti, turpinot pārrunāt VK(b)P CK lēmumu par Muradeli operu «Lielā draudzība» un muzikas mākslas uzdevumiem, kolektīvi izstrādāja T. Chrenņikova rakstu «Formālisms un tā saknes» un mēģināja noteikt latviešu padomju skanražu tuvākos vispārīgākos uzdevumus. Jaunās dziesmas, vēltās zemkopja, šēja darba gaitām, iesnieguši P. Līcīte, Jēk. Mednis, M. Zariņš, M. Jansons u. c. Darbus izstrādājot, runātāji apsvēca autoru pievēršanos aktuālajai tematikai, atzīmēja atsevišķus sacerējumu teicamo profesionālo māku, atzīstot, ka visumā tomēr mūsu kompo-

NEKAS NELĪDZĒS

Kad 1940. gadā Parīzē iegāja vācieši, kāds ungaru tālaika žurnālists rakstīja: «Bija gandrīz tāda sajūta, it kā būtu nomirusi sieviete, kuru mēs visi mīlējām — katrs savādāk.»

Vācieši Parīzē! — tas bija kauna traips franču tautai, nedejīgu politiku, pārdevisu ģenerāļu, divsimtgimenu un labējo socialistu — oportunistu nelietīgi piekārtajai varonīgajai franču tautai. Revolucionarajai Francijai (ne Bluma un Lavala Francijai) viņas nelaimētais dienās jūta līdz miljoni Komunās draugu visās pasaules malās. Taču šo savu kauna traipu franči drīz vien nomazgāja ar septiņdesmit pieci tūkstoši nošauto komunistu — pretestības kustības dalībnieku — asinīm. Kāds no viņiem, Pjers Rigo, isi pirms nāves cietumā rakstīja: «Es esmu tikai asins lāse, kas apaugļos Francijas zemi.» Pjers Rigo cauri gadu tumsai bija ieskatījies nākotnē: nošauto cīnītāju asinis bagātīgi apaugļoja Francijas zemi, desmiti tūkstoši labāko Francijas cilvēku stājās kritušo vietā un komunistiskās partijas rindās un vadībā turpina cīņu par savas zemes un savas tautas pilnīgu atbrīvošanu. 1947. gadā — divus gadus pēc hitleriskās Vācijas sakāves — Marselā socialistu un deģollietu nošauto strādnieka Vensena Vulena pirmās nāves sauciens: «Uz priekšu, biedri!» — liecina par cīnītāju sparū, par viņu ticību savas taisnīgās lietas uzvarai. Franču tauta padzina no Parīzes vāciešus, padzīs arī tos, kas šodien iztīro zemi Amerikas imperialistiem.

JADVIGS MARTS

un kad pēc tam, pārspēka pieveikti, pēdējie republikaniskās armijas bataljoni pārgāja Francijas robežu. Katrā ziņā būtu necienīgi salīdzināt šīs jūtas ar tām, kādas pārdzīvo stāvot pie mīlotās sievietes kapa; tā nemaz nevar salīdzināt, lai neapvainotu varonīgās tautas godu un kritušo cīnītāju piemiņu. Te bija notikusi varonīga cīņa starp tautu un tās apspiedējiem, starp demokrātiju un fašismu. Pie tam Spanija nebija mirusi, nē! Tā tikai uz laiku atkāpās, lai sagatavotos jaunām cīņām. Šīs cīņas jau sakušās — par to liecina Galisijas un Andaluzijas partizanu panākumi, par to liecina Augustīna Soroa un Lukasa Nunjo varonīgā nāve.

Vēstures attīstība gribēja tā, lai mēs visai pasaulei uzskatāmi parādām savu spēku: vācu fašisti, šis šodien vēl dzīvās starptautiskās reakcijas priekšpulks, 1941. gadā iebruka Padomju Savienībā, un Padomju Armija sakāva viņus viņu pašu midzenī — Berlīnē, 1945. gadā mēs izcīnījām vācu fašismu, ar kuru tankiem un lidmašīnām 1939. gadā Spanijā uzvarēja Franko, bet, diemžēl, Franko fašisms palika neiznīcināts. Tā nav mūsu, ne drošsirdīgās spanu tautas vaina. Hitlera jaunākais brālis atrada labus draugus un karstus labvēļus kādā zemē, kas lepojas ar savu brīvības stājūti, bet kura mums šodien vairāk atgādina brīvības pēcnāves masku. «Demokrats» Trumens — ignorē ANO lēmumus — pāri okeānam sirsnīgi paspīda roku bēdēm Franko, un pie tam viņa seju rotāja tas pats tradicionālais smaids, kādu viņš labprāt rāda daudzajiem fotogrāfiem, dzerot pienu kopā ar Misuri fermeriem vai noskatoties

bezbola sacīkstēs Bostonā. «Saimnieks» reabilitēja spanu tautas slepkavu — tas bija mājiens «amerikanu demokrātijas» komjovjažieriem Eiropā. Pirmā pakalpiņi atsauca Sumana valdība, š. g. 10. februārī (drīz vien pēc Soroa un Nunjo noslepkavošanas) atverot Francijas un Spanijas robežu. Un lūk, — nesēn lasījām avīzēs, ka arī mazā Danija grib līdzināties lielajiem: marta vidū Danijas ārlietu ministrija publicēja ziņojumu, ka Madridē noslēgts tirdzniecības līgums starp Daniju un frankistisko Spaniju. Kamēr Danijas darba laudis cieš badu, Danijas valdība uzbaro spanu tautas slepkavu, to pašu, pret kuru 1937. gadā cīnījās lielākais mūsdienu danis, «Pelles iekarotāja» un «Cilvēkberna Dites» autors, rakstnieks komunist Martins Andersens-Nekse, aktīvi iesaistoties to cīnītāju rindās, kuri, pēc viņa vārdiem, «pret reakcijas elles mašīnu uzceļa barikadēs no karsti pukstošām cilvēku sirdīm» danis, kuram vienmēr bija tuvs spanu tautas liktenis kopā 1905. gada, kad viņš pirmo reizi iepazīna to un dziļi iemlēja.

Nesen Nekse uzrakstījis grāmatu «Mortens Sarkanais», kurā mēs redzam kādreizējo socialdemokrātu Peli jaunā gaismā — viņš kļuvis nodevējis, oportunistis; ir izaudzis jauns cīnītājs revolucionārs — Mortens — šodienējo Danijas komunistu ciltstēvs. Mēs ceram, ka Danijas tauta pratis noraut maskas mūsdienu Pellēm Danijā — dažādiem stāunīgiem un hedfoiem un padzīs tos no savas zemes, tā visai pasaulei parādot, ka viņai nav nekā kopēja ar tiem, kas sniedz palīdzīgu roku asinainai nelietim Madridē.

Bet nekāda palīdzība nelīdzēs — kaudījio padzīs, spanu tauta būs atkal brīva.

M. Zariņe

PADOMJU MUZIKAS ATTĪSTĪBAS PAMATJAUJĀJUMI

SAKARĀ AR KRĀJUMA «PADOMJU MUZIKAS DARBINIEKU APSPIEDE VK(b)P CK» IZNĀKŠANU

VK(b)P Centrālās Komitejas lēmums «Par V. Muradeli operu «Lielā draudzība» spļīgti apliecina partijas gādību par padomju muzikas kultūras attīstību. Šis lēmums izvirza padomju komponistiem vairākus uzdevumus, kuru realizēto radīsies pilnvērtīgi, augsti kvalificēti, padomju tautas cienīgi skandarbī visās muzikas nozarēs.

Padomju muzikas attīstības pamatjautājumiem veltītais VK(b)P CK lēmums ņemts pēc dziļas un vispusīgas stāvokļa analīzes muzikas frontē. 1948. gada janvāra vidū VK(b)P Centrālajā Komitejā notika padomju muzikas darbinieku apspriede sakarā ar V. Muradeli operas «Lielā draudzība» sabiedriskās skates rezultātiem. Šajā apspriedē piedalījās VK(b)P CK sekretāri b. b. A. Zdanovs, A. Kuzņecovs, M. Suslovs, G. Popovs. Apspriedē ar ievadrunu sīkākā b. A. Zdanovs. Debatēs piedalījās izcilie padomju komponisti un muzikas pētnieki. Nesen iznākušajā krājumā publicētas apspriedē teiktā runu stenogramas.

Biedrs A. Zdanovs ievadrunā sīki analizē cēlonus un apstākļus, kas operu «Lielā draudzība» noveduši bankrotā. Viņš norāda uz operas muzikas nabadzību, uz to, ka muzika neatbilst operas varonju pārdzīvojumam un noskaņojumam, ka tajā trūkst melodiskuma, ka tā ir disharmoniska.

Biedrs Zdanovs norādīja arī uz to, ka operas saturs ir vēsturiski melnīgs. Operai bija jāparāda Ziemeļkaukaza tautu sadzīve un notikumiem bagātā dzīve ārkārtīgi interesantā periodā — padomju varas tapšanas laikā Ziemeļkaukāzā. Bet operā rāda vēsturiskos notikumus nepareizi un falsificēti, bet tās muzika — sveša un tāla Ziemeļkaukaza tautu daiļradei.

Biedrs Zdanovs uzsver, ka operas izgāšanās nav atsevišķs gadījums un to nevar uzskatīt tikai par komponista Muradeli neizdevušos darbu. Vispusīgi jānoskaidro, kādos apstākļos šī neveiksme varēja notikt, kādi cēloni to radījuši.

Biedrs Zdanovs atgādina, ka pirms 12 gadiem, 1936. gada janvārī, «Pravda», saskaņā ar VK(b)P CK norādījumu publicēta raksts «Juceļika muzikas vieta», kas izteica CK domas par Sostakoviča operu «Meenskas arņika ledija Makbeta». Šajā rakstā asi novērtēja Sostakoviča formalistiskā muzika. Tajā norādīts, ka Sostakoviča muzika uzbuvēta pēc tā paša operas nolīgšanas principa, pēc kura «kreisā» māksla noliedz teātri vienkāršību, realismu, tēlu saprotamību, vārda dabisko skaņotību. «Fragorij» skaids, — saka b. Zdanovs, — ka toreiz nosodītais virziens — muzikā dzīvo, un ne tikai dzīvo, bet pat nosaka toni padomju muzikā.

Par to, cik svarīgi un asi ir apspriedē pārrunātie jautājumi, liecināja visa apspriedes gaita. Vairāki padomju muzikas izcilie darbinieki — b. b. V. Zacharovs, J. Šaporins, T. Chrenņikovs, A. Goldenveizers, E. Katuliska, V. Solovjovs — Sēdjos un citi norādīja uz nopietnām kaļtēm mūsu muzikā.

Komponists Zacharovs runāja par izgāšanos simfoniskās muzikas nozarē, kas izskaidrojama ar to, ka šī muzika atrāvusies no tautas dzīves, kļuvusi nesaprotama tautai. Biedrs Chrenņikovs asi kritizēja Padomju komponistu savienības darbu. Jo tās vadība radījusi apstākļus, kas nebūt nesekmē jaunrades attīstību. «Vadošie» komponisti pārvērtušies par muzikas «augstma-

niem», ap kuriem drūzmējās verdziski padevīgie «kritiķi». Komponistu savienībā nemaz nebija kritiskas atmosfēras. Biedrs Dzeržinskis runāja par to, ka daudzi komponisti tiecas pēc nepareizi saprastās oriģinalitātes, kas novirza no vienkāršības, tautai saprotamas muzikas valodas.

Runātāji asi nosodīja to nepareizo un kaļtīgo izturēšanos pret klasisko mantojumu, ko kultivēja formalisma «teoretiski» un praktiski muzikā. Nepletiekama klasiskās muzikas novērtēšana, nepletiekama tautas melodijas, tautas dziesmas novērtēšana — viss tas padarīja muziku nabadzīgu, ļaujīja tai varēt masu ietekmēšanas līdzekli.

Apspriedē atzīmēja, ka padomju varas pastāvēšanas laikā komponētas apmēram sešsimts operas, bet tikai dažas noturējās teātru repertuārā.

Daži runātāji ierosināja jautājumu par padomju muzikas kritikas trūkumiem, jo izrādījās, ka tā galīgi nespēj objektīvi novērtēt skandarbības.

Apspriedē asi kritizēja mācību nostādni konservatorijās, kuras pārvērtušās par formalistisko noskaņojumu izplatītājām.

Runātāji vienprātīgi atzīmēja, ka komponistu darbā nav kritikas un paškritikas, ka viņi plašāk nepārsprīz radošo darbību.

Apspriedē runāja arī komponisti D. Sostakovičs, V. Sebalins, V. Muradeli, A. Chačaturjans, kuru darbus apspriedes dalībnieki raksturoja kā formalistiskus un tautai svešus. Bet tas, ko viņi teica, neapmierināja; te nebija pletajsto klūdu analīzes; komponisti apmierinājās ar abstraktām deklarācijām, nenospraudzina ceļus, kuros ejot var izkļūt no tagadējā stāvokļa.

Apspriedes gaitā pletā runu teica b. A. Zdanovs.

Biedrs Zdanovs asi kritizēja Mākslas lietu komiteju, kas darīja ļoti neglītu darbu, atbalstīdama formalistisko virzienu un tajā pašā laikā izlikdamās, it kā krit un stāv par realistisko virzienu mākslā. Komponistu savienības organizācijas komiteja zaudēja sakarus ar komponistu masu. Savienībā valdīja sastingums, komponistusi iedalīja pirmšķirīgos un otršķirīgos.

Biedrs Zdanovs sevišķi pletā pakavējās pie kaļtīgā kritikas virziena un pie tā, ka Komponistu savienībā trūka radošo diskusiju. «Ja nav radošo diskusiju, nav kritikas un paškritikas, — tad nav arī gājiena uz priekšu. Radošā diskusija un objektīvi neatkarīgā kritika — tas jau kļuvījis par aksiomu — ir vissvarīgākais noteikums radošajā attīstībā. Tur, kur nav kritikas un radošo diskusiju, izsīkst attīstības avoti, iespējama izveidšanās anstākļi. — smalcīgs gāts un sastingums, kas nepavīsam nav valadzīgi mūsu komponistam.»

Bet lai cik svarīgi ir organizatoriskais jautājums, tas nav galvenais. Galvenais jautājums, uzsver b. Zdanovs, ir jautājums par padomju muzikas ievirzi. «Kaut gan daži biedri mēģināja nesaukt lietās istā vārdā un spēle noris pa daļai surdīnēti, — skaidra, ka notiek cīņa starp virzieniem un pastāv mēģinājumi viena virziena vietā likt otru.»

«Viens virziens, — saka b. Zdanovs, — pirstāv veselo, progresīvo padomju muzikā, to, kas pamatojas uz klasiskā mantojuma un sevišķi uz krievu muzikas skolas tradīciju milzīgās lomas atzīšanas, uz muzikas augstā idejiskuma un bagātības satūra zinā, uz tās patie-

sīguma un realistiskuma, uz tās dziļajām organiskajām saitēm ar tautu, ar tās muzikas un dziesmu daiļradi. — visu to apvienojot ar augstu profesionālo māku. Otrs virziens pauz padomju mākslai svešo formalismu, ar šķietamas novatoru kustības karogu segto atteikšanos no klasiskā mantojuma, atteikšanos no tautiskās muzikas, no kaļpošanas tautai, lai apmierinātu nelielas izredzēto estetu grupas tīri individualistiskos pārdzīvojumus.»

Biedrs Zdanovs dziļi analizē formalistiskā virziena būtību. Šis virziens tiecas aizstāt dabisko, skaisto, cilvēcisko muziku ar neīsto, vulgāro, bieži vien vienkārši patoloģisko muziku.

Cik dažādi ir formalistu un realisma piekritīji uzskati, uzskatāmi rāda viņu nesaskaņas attiecībā uz klasisko muziku. Biedrs Zdanovs spļīgti raksturo klasisko muziku: «Klasiskajai muzikai raksturīgs patiesīgums un realisms, prasme apvienot spīdošas mākslinieciskās formas ar dziļu saturu, augstu meistarību ar vienkāršību un saprotamību. Klasiskajai muzikai vispār un krievu klasiskajai muzikai it īpaši svešs formalisms un rupjais naturalisms. Tai raksturīgs augsts idejiskums, kas balstās uz klasiskās muzikas avotu atzīšanas tautu muzikālajā daiļradē, dziļa cīnība un mīlestība uz tautu, uz tās muziku un dziesmām.»

Biedrs Zdanovs rāda, ka padomju muzika ir krievu klasiskās muzikas labāko tradīciju mantiniece un turpinātāja.

Sašutuma pilnos vārdos b. Zdanovs nosoda «teoriju», it kā komponists var radīt arī tautas nesaprasto. — sak, gan jau mūs sapratis pēc 50—100 gadiem. Šādi spriedelījumi nozīmē aiziešanu no tautas un noved garīgā tukšumā.

Biedrs Zdanovs atgādina «Varenās kopas» komponistus, slavēno krievu komponistu grupu, kas 19. gadsimta 60. gados kaislīgi sludināja tautisku, demokrātisku, dzīvēlīgu tautu muziku. Šie muzikas mākslas korifeji augu revolucionāro demokrātu lielo ideju ietekmē un šo progresīvo ideju vārdā cīnījās par muziku, kas kalpo tautai.

Formalismam raksturīga aiziešana no tautiskās nacionālās augsnes un verdziska zemošanās moderno Rietumu dekadentiskās satrunējusās buržuaziskās kultūras priekšā.

Biedrs Zdanovs atgādina, ka tieši saītes ar tautas dzīvi, ar tautas iekšējo pasauli padarījušās krievu muziku par varenu spēku.

«Ja izpētījam mūsu krievu un pēc tam padomju muzikas vēsturi, tad jāsecina, ka tā izauga, attīstījās un pārvērtās par varenu spēku tieši tādēļ, ka tai izdevās nostāties pašai uz savām kājām un atrast savus attīstības ceļus, kas deva tai iespēju parādīt mūsu tautas iekšējās pasaules bagātības. Dziļi maldās tie, kas domā, ka nacionālā — kā krievu, tā arī citu Padomju Savienības tautu — muzikas uzplaukums nozīmē zināšanu internacionālisma lomas sašaurināšanu mākslā. Internacionālisma mākslā dzimst, nevis sašaurinot un padarot par nabadzīgu nacionālo mākslu, — gluži otrādi. Internacionālisms dzimst tur, kur uzplaukst nacionālā māksla. Aizmirst šo cietību — nozīmē zaudēt vadošo līniju zaudēt savu seju, kļūt par kosmopolītiem bez dzimtenes. Citu tautu muzikas bagātību var novērtēt tikai tā tauta, kurai pašai ir augsti attīstīta muzikas kul-

tura. Muzikā, tāpat kā visur citur, neviens nevar būt par internacionālistu, ja tajā pašā laikā nebūs savas Dzimtenes patiesais patriots. Ja internacionālisma pamatā ir cīnība pret citām tautām, tad nevar būt par internacionālistu, necienījot un nemīlot savu tautu.»

Socialistiskās internacionālās kultūras attīstībai nepieciešama plaša nacionālo kultūru attīstība. Biedrs Zdanovs dziļi formulē domu par internacionālo un nacionālo muzikā.

«...internacionālisma muzikā, cīnība pret citu tautu daiļradi pie mums attīstās vispirms tādēļ, ka kļūst bagātāka un attīstās nacionālā muzikas māksla, tādēļ ka tā uzplaukst, lai ir ko sniegt citām tautām, bet nevis tādēļ, ka nacionālā māksla kļūst nabadzīga, ka tā aklī atdarina svešus paraugus un tādēļ, ka izgaist nacionālā rakstura īpatnības muzikā. Visu to nedrīkst aizmirst, runājot par padomju muzikas attieksmēm pret ārzemju muziku.»

Lielu runas daļu b. Zdanovs veltīja jautājumam par novatoru kustību mākslā. Formalistiskā virziena pirstāvīji zem novatoru maskas slēpj savus mežonīgos izliecienus un neļiedzīgos izdomājumus.

Biedrs Zdanovs norāda, ka novatoru kustība nav pašmērķis; jaunajam jābūt labākam par veco, citādi tam nav jēgas. Novatoru kustība nebūt nesakrīt ar progresu. Kādu laiku pamat- un vidusskolas aizrāvās ar «brīgažu un laboratorijas metodi» un ar «Daltona plānu».

Glezniecībā arī kādu laiku bija stipra buržuaziska ietekme, kas bieži vien cīnījās zem «viskreisākā» karoga, tiecās «gāz» «satrunējušo akadēmismu» un sludināja novatoru kustību.

«Vai tad tamīldzīgu «skolu» tālākā pastāvēšana nenozīmētu glezniecības likvidēšanu? Kā tad ir, vai Centrālā Komiteja rīkojās konservatīvi, atrādās «tradicionālisma», «epigonisma» u. t. t. ietekmē, sargādama klasisko mantojumu glezniecībā? Tas taču tīrais absurds!»

Biedrs Zdanovs tālāk runā par naturalisma izplatīšanos padomju muzikā, kas nozīmē novirzīšanos no dabiskām, veselām muzikas normām. Ne katru dabiskā skana jāievieš skandarbā. Biedrs Zdanovs atgādina, ka «vesela rinda mūsdienu komponistu darbu tik pārbagāti naturalistiskām skaņām, ka atgādina, — piedodiet neglīto izteicienu, — kaut ko vidēji starp urbjmašīnu un muzikālo «dušgubku». Vienkārši nav spēka vairāk, pievērsiet taču tam uzmanību!»

Formalistiskie un naturalistiskie izkropļojumi raksturīgi buržuaziskās kultūras sairuma un sabrukuma laikmetam. Tie nav raksturīgi padomju ļaudīm un padomju sabiedrībai, un partija acina atstāt visus šos «meklījumus» ārpriekšiem un prasā no mūsu komponistiem normālu, cilvēcisku, skaistu un daļu muziku.

«Mēs cīnāmies par skaistu, daļu muziku, par muziku, kas spēl apmierināt padomju ļaudu estētiskās prasības un māksliniecisko gaumi, bet šīs prasības un gaume neizmērojami izaugušās. Tauta vērtē skandarbā talantīgumu pēc tā, cik dziļi tas atspoguļo mūsu laikmeta garu, mūsu tautas garu, cik tas saprotams plašām masām. Jo — kas tad ir ģenialais mākslā? Tas nēmaz nav tas, ko var novērtēt tikai kāds viens cilvēks vai neliela grupa estetu — gardēžu. Skandarbis ir jo ģenialāks,

jo bagātāks un dziļāks tas saturā, jo augstāks tas meistāribas zinā, jo lielāks skaits cilvēku to atzīst, jo lielāku skaitu cilvēku tas spēl iedvesmot. Ne viss pieejamais ir ģenialais, bet viss patiesi ģenialais ir pieejams, un tas ir jo ģenialāks, jo pieejamāks plašām tautas masām.»

Biedrs Zdanovs secina: «Pilnā mērā jāatjauno klasiskā mantojuma nozīme, jāatjauno normāla cilvēciska muzika. Jāuzsver muzikas likvidācijas briesmas, kādas tai draud no formalistiskā virziena, un jānosoda šis virziens kā Herostrata mēģinājums sagraut mākslas tempļi, ko radījuši muzikas kultūras liele meistari. Visiem mūsu komponistiem jāpārkārtojas un jāpievērsās savai tautai. Visiem skaidri jāapzinās, ka mūsu partija, izteicot mūsu valsts, mūsu tautas intereses, atbalstī tikai veselīgo, progresīvo virzienu muzikā — padomju socialistisko realismu.»

Padomju komponistiem jāievie divi galvenie uzdevumi. Viens no tiem — attīstīt un izkopt padomju muziku. Otrs uzdevums — sargāt padomju muziku no buržuaziskā sabrukuma elementu iespēšanās tajā. Kolosāla atbildība gulstās uz padomju muzikas darbiniekiem.

«Nevejāga aizmirst, — atgādina b. Zdanovs, — ka PSRS tagad ir vispār-cilvēciskās muzikas kultūras īstais glābātājs, tāpat kā visādā citādā zinā tā ir cilvēciskās civilizācijas un kultūras balsts pret buržuazisko kultūras sairumu un sabrukumu. Jāievēro, ka sveša buržuaziska ietekme no ārzemēm sasauksies ar kapitalisma atliekām dažu padomju inteliģences pirstāvju apzinā, atliekām, kas izpaužas nenopietnā un mežonīgā tieksmē apmainīt padomju muzikas kultūras bagātību pret modernas buržuaziskās mākslas nozēlojamām skrandām. Tādēļ jābūt ļoti modrai ne tikai padomju komponistu muzikalijai, bet arī viņu politiskajai dzīvei. Jūs sītiem ar tautu jābūt tik ciešām kā vēl nekad. Muzikalijai «kritikas dzīrde» jābūt ļoti attīstītai. Jums jāseko tiem procesiem, kas notiek rietumu mākslā. Bet jūsu uzdevums — ne tikai nepielaiet buržuaziskās ietekmes iekļūšanu padomju muzikā; jūsu uzdevums — nostiprināt padomju muzikas pārkāpumu, radīt varenu padomju muziku, kurā ietilpst viss labākais no muzikas līdzšinējās attīstības, radīt muziku, kas atspoguļotu padomju sabiedrības šodienu un varētu vēl augstāk celt mūsu tautas kultūru un tās komunistisko apzinājumu.»

Savas runas nobeigumā b. Zdanovs izteica karstu vēlēšanos, kaut mums pašos sava «Varenā kopā» — kaut tā būtu skaita zinā lielāka un spēcīgāka nekā tā, kuras talantus kādreiz apbrīnoja pasaule un kura padarīja slavenu mūsu tautu. Viņš acina izmantot līdz galam ģenialo klasiskās muzikas mantojumu un tajā pašā laikā attīstīt muziku mūsu lielā laikmeta jauno prasību garā. Bolševiku partijas Centrālā Komiteja ar lielu tālredzību atsedza lielākos trūkumus mūsu muzikas attīstībā, deva padomju komponistiem skaidru orientāciju darbē. Tā acināja padomju muzikas darbiniekus pacelties līdz padomju tautas kultūras interešu un mākslinieciskās gaumes līmenim.

Partija nosprauda ceļus, kas palīdzēs padomju mākslai atbrīvoties no kaļtēm un trūkumiem un nodrošinās jaunu padomju muzikas daiļrades uzplaukumu, padomju socialistiskās kultūras tālāku attīstību. «Pravda», 1948. g. 84. nr.

Gorkijs — padomju literatūras ciltstēvs

(Sakarā ar rakstnieka 80. dzimšanas gadadlenu)

N. NIKOLAJEVS-BERGINS

ša draudzība ar cilvēces lielākajiem ģenījiem Leninu un Stalinu, — lūk, kas deva iespēju Gorkijam kļūt par socialistiskā realisma pamatlicēju literatūrā. Šis realisms ir liels, tādēļ, ka, cīnīdamies pret kapitalismu, tas apliecina jaunu socialistisku ideālu un kaislī cīnās par tā realizēšanu. Gorkijs ir viens no vislielākajiem dzīves apliecinātājiem, kādus pazīst cilvēces vēsture. Viņa optimisms ir tāda mākslinieciskā optimisms, kas dziļi izprot īstenību, kas dzīvo un strādā socialistiskās revolūcijas laikmetā. Bet Gorkija optimisms tā pašā laikā ir cīnītāja optimisms. Gorkijs jau jaunības dienās pazina strādniekus un viņu vidū smēlās to varonīgo optimismu, kas raksturo visus viņa daiļdarbus. Tieši 90. gadu strādnieku kustība varēja radīt tādas nāves iecīnāšanas pilnus darbus kā pāsaka «Meitene un Nāve» un tādas mākslas tēlus kā Danko stāstā «Vecā Izerģila». Jau 90. gados Gorkijs vērs savus triecienus pret topošo krievu dekadenci, kas veldojas uz Šopenhauera un Nietzsche pesimisma pamata. Bet Gorkija lūgāis, sevišķi «Mietpilsoņos», viņa bargais un skaidrais realisms sasniedz tādu dziļumu un asumu, ka jau toreiz, 19. un 20. gadsimta mijā, tas radīja buržuazijas iekšējo sairumu, tās sabrukumu.

Ar savu lielā mākslinieciskā sirdi un prātu, mākslinieciskā, kas nācis no tautas, Gorkijs saprata, ka jauna cilvēce dzimst cīņā ar kapitalismu. Cīņa par jaunu cilvēku un tā apliecināšana Gorkijam bija nešķirama no nesamierināmās cīņas pret kapitalistisko iekartu. Mīlestība uz tautu un naids pret tās

ienaidniekiem — lūk, Gorkija darbu patoss, viņa humanisma būtība. Balstīdamies uz šo vadošo ideju, Gorkijs izstrādāja aktīvās personības problēmu, humanisma un patriotisma problēmu, un uz šīs idejas viņš cēla visu padomju literatūru. Gorkijam nav neviena darba, kurā viņš nenosodītu iekšēji sašķeltos, sadrumstalotus ļaudis un necīnītos par lielu cilvēku, par spēcīgu, veselīgu raksturiem. Vidusmēra iedzīvotāji, mietpilsoņi vienmēr bija Gorkija naida objekti. Viņš norāva šiem cilvēkiem «absirdības» un «slapības» maskas, jo viņam par daudz dārgs bija īstais, virišķīgais, atklātais un patiesais cilvēks, kuram tikai viena kaislība — cilvēku mīlestība un naids pret ienaidniekiem. Par tādu cilvēku Gorkijs cīnījās visu mūžu, par to viņš rakstīja, to viņš audzināja.

Ja 19. gadsimta literatūrā jau atspoguļojās personības sairums, grimšana garīgā nabadzībā, tad Gorkija daiļradē parādījās cita, pretēja procesa sākums — indivīda atjaunošanās, veidošanās, iekšējās bagātības pieaugšana. Tā norisinājās uz proletariskās revolucionārās cīņas pamata, kas iezīmēja visas cilvēces kustību uz priekšu. Danko, lepnā Vanaga un Vētras putna romantiskie tēli mākslinieciski atspoguļoja nojautu, ka vēstures arenā uznākusi jauna šķira ar neizmēlamu spēku un enerģiju. Šie tēli radīja nākotnes cilvēkus — virišķīgus, varenus un veselīgus raksturus.

Lefendārais Danko — tumsas un varmācības ienaidnieks — atdzimst lūgās

«Mietpilsoņi» un «Ienaidnieki»; to redzam kā revolucionāru Pavēlu Stepanu Kutuzovu romanā «Klīma Samgina dzīve».

Gorkija kā rakstnieka, publicista un sabiedriskā darbinieka centrālā ideja ir socialistiskais humanisms. A. M. Gorkija izpratnē socialistiskā humanisma galvenie elementi ir: ticība cilvēkam, tautai, tautu brālībai, naids pret ekspluatatoriem un darba ļaudu ienaidniekiem, naids, pret nodevējiem kā privatpašnieciskās nekūtrības viszemiskāko izpausmi. Gorkijs ienāda nacionālo šķelšanos. Viņš zināja, ka šis zoologiskās jūtas mākslīgi iepotē un kurina valdošās šķiras, viņš vienkārši nesaprata tautu dalīšanu izredzētās un otršķirīgās tautās; viņš cildināja leniniskā stalinisko nacionālo politiku, pateicoties kurai radās padomju zemes tautu brālīgā savienība. Cariskajā Krievijā, par spīti cenzūras vajāšanām, Gorkijs organizēja Krievijas tautu valodās rakstīto grāmatu tulkošanu krievu valodā. Tā, piemēram, izcīlu krievu dzejnieku tulkojumā krievu valodā iznāca latviešu, somu un armenņu dzeju krājumi. 1934. gadā Vissavienības padomju rakstnieku I kongresā Gorkijs pierādīja, ka padomju literatūra ir vienota literatūra: «...visu mūsu republiku literatūra, ko radījušas dažādas ciltis un dažādās valodās, stāv kā vienota vesela padomju zemes proletariāta vaiga priekšā, visu zemju revolucionārā proletariāta visas pasaules mums draudzīgi noskanoto literatū vaiga priekšā.»

Gorkijs vairākkārt norādīja uz to, cik

pāgrīmusi mūsu dienās ir buržuaziskā kultūra. Mūsu dienās «...kultūra nav vairs kapitalistiskās pasaules iekšējā nepieciešamība, — rakstīja viņš savā aicinājumā. «Ar ko jūs, kultūras meistarī?» «Viņu kultūra, — uzsvēra Gorkijs rakstā «Kapitalistu terors pret neģeru strādniekiem Amerikā», — skola — kur melo, baznīca — kur melo, parlaments — kur arī melo, prese — kur melo un ceļ neslavu; viņu kultūra — policija, kurai ir tiesības sist un slepkavot strādniekus». Gorkijs ienāda šo kultūru, viņš acināja to pieveikt atklātā kaujā, strādnieku un zemnieku cīņā pret ekspluatatoriem. Gorkijs mācīja kultūras frontes darbiniekus un rakstniekus iekvēnā darbā rīkoties saskaņā ar Leninu un Staļina idejām.

Gorkijs dzīgti acināja rakstniekus padomju kultūras celtniecības darbā. Padomju rakstnieks atrodas ārkārtīgi labvēlīgos apstākļos, salīdzinot ar kapitalistiskās pasaules rakstniekiem: viņam ir vajadzīga auditorija, ir lasītāji. Mūsu laikmets nepavisam nav līdzīgs pirmsrevolūcijas laikmetam, kad rakstnieks bija notiesāts uz vientulību.

Progressīvam rakstniekam tik nepieciešamo lasītāju Gorkijs saskatīja jau 1904. gadā. Kādā savā tā laika vēstulē S. Jeļeonskim Gorkijs rakstīja: «Vislabākais, visvērtīgākais, — un tā pašā laikā — visuzmanīgākais un visīstnīgākais mūsu dienu lasītājs ir strādnieks, zemnieks — demokrāts, kas prot lasīt. Šis lasītājs grāmatā meklē vispirms atbildes savai socialajai un morālajai nezināšanai, savai pamattiekmei — brīvības tieksmei šā vārda visplašākajā nozīmē. Viņš daudz ko apzinās neskaidri, jūt, ka viņu nospiež mūsu dzīves meli, un viņš grib skaidri saprast visus šos melus un nokrātīt tos no sevis.»

Gorkijs pastāvīgi sekoja padomju literatūrai, radīja tai pareizus ceļus. Vēl nepavisam nav pietiekami augstu no-

*) «Pravda», 169. nr., 1936. g. 21. jūnijā.

M. GORKIJS CIŅĀ PRET „DOLARU KULTURU“

Turpinājums no 3. lapas pusē

Nav nekādas iespējas izsmelt visu Gorkija par Ameriku sarakstīto pamfletu un apcerējumu saturu un idejisko bagātību. Kad lasa šos aprakstus, redzam, ka Gorkijs raudzījies uz kapitalistisko Ameriku ar revolucionāru un bolševiku acīm un tāpēc prātīgi atvert amerikāņu dzīves parādības no visām pusēm. Tādus darbus varēja radīt tikai cilvēks, kurā bija apvienots neparasti liels mākslinieka un publicista talants ar revolucionāru bolševiku kvēlām tieksmēm. Tāds bija Gorkijs.

Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas uzvara, socialisma sekmīga celtniecība Padomju Savienībā un varens socialistiskās kultūras uzplaukums, kur Gorkijs ieguldīja visus savus radošos spēkus, spārņoja viņu arī turpmākos gados vēl noteiktākai cīņai pret «dolaru kulturu».

Bridinādams pasaules tautas no jauna slaktiņa, ko ar Hitleru priekšgalā gatavoja vācu fašisms, Gorkijs nemīlīgi pasvitroja, ka amerikāņu vai angļu imperialisti nebūt nav godprātīgāki par saviem vācu konkurentiem un tiklīdz kā vieniem, tā otriem karš ir vajadzīgs un ienesīgs.

«Kapitalists saņem savu dolaru, bet dolārs viņam vienmēr ir dārgāks par cilvēku, kāds šis cilvēks arī būtu» (M. Gorkijs, Krājums «Ja ienaidnieks nepadodas, to iznīcina». Maskavā, 1938., 207. lpp.).

Gorkijs asi nostāda jautājumu par cinu ar kara kurinātājiem, par viņu atmāskotāņu un izolāciju. Rakstnieks pat konkrēti nosauc šo kara kurinātāju vārdus, un starp tiem Cerčila un Huvera vārdus.

Vairākrātīgi atgriežoties pie kara kurinātājiem, Gorkijs pienāgļo pie kauņa staba Fordu, Herstu un citus amerikāņu imperialisma kondotējus, cilvēkus ar «piēsoņu instinktiem».

«Pirponta Morgana spokainajai figurai, — teica Gorkijs savā zinojamā Vis-savienības padomju rakstnieku kongresā, — nav otras līdzīgas pagātnē, ja atskaita kādu senu caru, kuram rīkli pieleja ar izkausētu zeltu» (M. Gorkijs, «Par literatūru», 453. lpp.). Visus šos norādītus «dzīvīgošanā maniakus» Gorkijs ironiski rekomendēja izsūtīt uz Zalama salām pie viņiem radniecīgajiem cilvēkēdājiem. Kapitalisms un karš pēc Gorkija domām ir divas viena un tā paša zvēra maskas, kas nav daļamas.

Gorkijs norādīja uz neatlaidīgo politiskās reakcijas pieaugumu Amerikā. «Amerikāņu kapitāls, — piebilst rakstnieks, — atrodas nepārtrauktā kara stāvoklī pret strādnieku šķiru, un karš ar katru gadu kļūst asinaināks». Amerikāņu kapitāls bīstas no strādnieku kustības, bīstas no strādnieku organizāciju pieauguma, un tāpēc, atmetot demokrātiju kā nederīgu lietni, tas uzbrūk strādniekiem ar visa sava valsts aparāta smagumu.

Bet reizē ar to Gorkijs nekad neatzīmē, ka pastāv divas Amerikas — strādnieku un progresīvo literātu un zinātnieku Amerika un veikalnieku, kara kurinātāju Amerika. Drosmīgi atmāskodams reakcionāro Ameriku un tās satrunējošo kultūru, viņš tani pašā laikā veļtēja dziļas simpatijas Amerikas darba tautai.

Veršot triecienus pret amerikāņu

reakciju, viņš vienlaicīgi pasvitroja, ka Amerikā aug un briest ievērojami spēki, kas stāv par mieru un istu tautas demokrātiju, un ka šiem spēkiem piedēder nākamība.

Raksturīgs ir kāds Gorkija pašos atrastais dokuments, kas, pēc satura spriežot, attiecas uz 1927.—1929. g. un ir rakstnieka atbilde amerikāņu žurnāla anketai uz jautājumu, ko Gorkijs domā par Amerikas civilizāciju. Atbilde viņš, starp citu, teica:

— Tas, ko jūs saucat par ASV civilizāciju, tas mani nemodina un nevar modināt simpatijas. Es domāju, ka jūsu civilizācija ir mūsu planētas viskropļākā civilizācija, tāpēc ka tā ārkārtīgi pārspēlēja Eiropas civilizācijas kauna pilno kropību. Eiropa jau ir pietiekami izvirtusi, bet tomēr Eiropā vēl nav iespējama tik kaitīga un bezjēdzīga pilna parādība kā jūsu miljardieri, miljoni, laudis, kuri pārplūda jūsu zemi ar deģenerātiem... Jūsu slimīgā hipertrofiskā civilizācija draud jums ar vislielākajām traģēdijām» (Žurnāls «Internacionālā literatūra», 1941. g. 6. num., 137. lpp.).

Tādu pašu novērtējumu Gorkijs sniedz arī par amerikāņu kapitalistiem. — Visu zemju kapitalisti ir vienlīdz riebiga, pretīga un necilvēcīga cilts, bet jūšējie vēl sīktāki. Viņi acīm redzot ir daudz muļķīgāki naudas kāri. Starp citu: vārdu «biznesmens» es sev atmainu ar vārdu «maniaks».

Bet reizē ar to Gorkijs noteikti noraidīja domas, ka padomju zemes laudis «neieredz Ameriku». Uz žurnāla jautājumu: vai jūsu zeme neieredz Ameriku? viņš atbildēja tā:

«Jau pašā šādu jautājumu nostādīšanas faktā un tādā formā ietverts kaut kāds amerikāniski kropļains pārspēlējums... Domāju, ka pat tālās zemēs, kuru asinīs jūsu kapitalisti pārvērsē dolārus, — Filipīnu salās, Dienvidamerikas republikās, Ķīnā un pat starp desmit miljonu krāsainajiem cilvēkiem ASV teritorijā neatradīsies nevienis prātlīgs cilvēks, kurš nemtu tiesības teikt savas tautas vārdā: — Jā, — mana zeme, mana tauta neieredz Ameriku, visus viņas darba laudis, tāpat kā miljardierus, tāpat visus krāsainos kā baltos, neieredz sievietes un bērnus, laukus, upes, mežus, zvērus un putnus, jūsu zemes pagātni un tagadni... Ceru, jūs negaidāt, ka atradīsies tāds idiotis, kas spējis atbildēt uz jūsu jautājumu tik nesaprotīgi, ar tādu ienaidību pret cilvēkiem un kultūru» («Internacionālā literatūra», 1941. g. 6. num., 137.—138. lpp.).

Runādams kā dzīvs ar dzīvajiem, Gorkijs māca mūs saprast, kurp šodien ved aizokeāna imperialistu reakcionārā kļūce, kas tiecas atdot visu Eiropu un arī visu pasauli «Dzeltenā Sātana». — zelta maīsa kalpība. Socialistiskās dzimtenes patrioti un godīgie laudis visā pasaulē atcerēsies Gorkija vārdus: «Mūsaiķu bankieri nacionālās grupas, ieroču fabrikanti un pārējie parazīti gatavojas jaunai kaujai par varu Eiropā, par brīvību aplaupīt kolonijas un vispār aplaupīt tautas» (M. Gorkijs, Aicinājums «Kultūras aizsardzības kongresam», «Izvestija», 1935., 148. num.).

Tāpat kā visos pagājušajos gados, tā arī šodien Gorkijs ir ar mums. Viņš palīdz mums atmāskot, sadragāt visādu sugu reakcionārus un tumsonus, palīdz mums pilnīgāk un dziļāk apzināties mūsu Padomju Nīlvalsts vareno spēku.

Armeņu rakstnieks Arazi

SAKARĀ AR VIŅA DZIMŠANAS 70. GADADIENU

A. SIRASS

apdzied no kapitalisma verdzības atbrīvotos darba laudis.

Bet Aizkaukazā valsts vara atrodas kontrrevolūcijas rokās. Arazi cinās pret

Arazi dailradi ļoti labvēlīgi ietekmēja Gorkijs. Armeņu valodā Arazi tulkojis Gorkija triloģiju — «Bērnība», «Laudis», «Manas universitātes». Vēl pirms Oktobra revolūcijas Arazi kopā ar Akopjanu veica lielu Gorkija darbu popularizāciju Armenijā.

1937. gadā iznāca Arazi kopoto rakstu pirmais sējums, bet vēlāk viņa romāns «Degošais horizonts». Atgriezoties pie vecās iekārtas laikiem, Arazi romānā parāda, cik netaisnīga bija šī iekārta, kas vairākkārt neapgrūzīšies. Sini romānā autors neaprobežojas vienīgi ar Armenijas dzīves notēlojumu, bet parāda arī armenu progresīvās intelektuāles saites ar krievu dzīves intensīvu 1905.—1906. gados.

Sākoties Lielajam Tēvijas karam, Arazi savos darbos ar lielu dedzību vērsās pret vācu fašismu — cilvēces nīkākā ienaidnieku, kas jāiznīcina. Ar liesmainu vārdu rakstnieks iejūsmina socialistiskās dzimtenes aizstāvjus, aicina viņus izpildīt savu pienākumu pret dzimteni.

Pašreiz Arazi raksta vēsturisku romānu «Israels Ori», kurā viņš grib atbēlēt armenu tautas cīņas par brīvību, tās draudzīgās saites ar krievu tautu, to, ka tikai pateicoties šīm saitēm armenu tauta varēja iegūt brīvību.

Arazi ir arī ievērojams sabiedrības darbinieks. 1937. gadā armenu tauta viņu ievēlēja Armenijas PSR Augstākajā Padomē. Arī 1947. gada vēlēšanās viņš ievēlēts par deputātu Armenijas PSR Augstākajā Padomē.

Par nopelniem literatūrā un sabiedriskajā laukā padomju valdība apbalvojis Arazi ar ordeni «Goda zīme», medaļām — «Par Kaukaza aizsardzību», «Par pašizliedzīgu darbu Lielajā Tēvijas karā».

Atzīmējot Arazi dzimšanas 70. gadadienu, armenu tauta godina rakstnieku, kurš viņu savu apzinīgo dzīvi veltījis darba lauzu lietai, kurš ar saviem darbiem sekmejis armenu tautas audzināšanu padomju patriotisma garā.

šiem imperialisma kalpiem. 1920. gadā Tbilisi viņu arestē menševīku vara organizācija. Tikai ar padomju varas nodibināšanu Gruzijā viņu atbrīvo no cietuma.

Pēc tam visu savu rakstnieka talantu viņš ziedo socialisma celtniecībai. Parādās viņa dzejas prozā, kā arī stāsti: «Padomju rīts», «Biedrs Mukučs», «Mēness mirdzums», «Udenskrituma spoguļi» u. c. Šais darbos Arazi rāda, kā padomju cilvēks, kļuvis par dzīves saimnieku, veido savu dzīvi un laimīgu nākotni. Stāsts «Biedrs Mukučs» savā laikā pievērsa Maksima Gorkija uzmanību.

Iesākās pirmās pasaules karš, Arazi to nosoda un izeju no smagā stāvokļa redz bolševiku partijas politikā. Ar sajūsmu Arazi sveic Lielo Oktobra revolūciju. Savos šī laika darbos viņš

Jūs dzirdat? Uzgaidiet drusku, un es jums izstāstīšu visu. Jūs redzēsiet? Labi, es stāstīšu pūkēm un zālei.

Brīnīšīgās magones, klausieties uzmanīgi stāstu par sauli!

Mana meitņa bija slima. Val jūs zināt, ka viņa, līdzīgi jums, bija kā brīnīšīgs zieds — maiga, ar zeltotiem matiem.

Bija saslimusi mana meitņa. Atnāca ārsts, pa stāvajām kāpnēm nokāpa mūsu pagrabā. Viņš bija noskumis. Kāpēc? Jā, zinu, atminos: viņš nemilēja apakšējos stāvus.

Viņš nokāpa lejā, apskatīja manu meitu, uzmeta acis dzīvokļa sienām.

— Drēni, — viņš teica. — Jums jāpārvācas saulainā dzīvoklī... Cik jums ir bērnu?

— Bija trīs. Divi nomira, palika, lūk, viņa viena pati. Glābiet manu meitu, viņa taču — mūsu gaiss, mēs viņu elpojam!

Viņš uzrakstīja kaut kādu recepti un aizgāja ar skumjām sejā.

Saule

ARAZI

— Tēt, ko ārsts tur uzrakstīja? — jautāja meita.

— Sauli uzrakstīja viņš, sauli, mana miļā, — es teicu, — lai tā apspīdētu tevī un tu izveselos.

Un tani pašā dienā es aizgāju meklēt sauli. Es ilgi meklēju un beidzot atradu dzīvokli savies pusē.

Brīnīšīgās magones, saules bērni, būtu bijis labāk, ja es pie jums atvestu manu meiti! Jūs ietērptu viņu sarkanā un zaļā ģērbā.

Taču, es zinu, jūs viņai nevarētu dot maizi, jūs iztiekāt no rīta rasas.

Klausieties tālāk!

Nākamajā dienā man bija jāaiznes mana meita saules mājā, bet tikko bija ausis rīts, viņa pasauca mani, satvēra manu roku un aizvēra acis.

Tad atnāca cilvēki un aiznesa viņu... Un kad mana zeltmatainā meita aizgāja no mums, mūsu mājas labais ģēnijs aizlaidās kopā ar viņu.

Mēs visi noplūdām asarās, un no tās dienas es saslimu ar ilgām pēc saules.

Staiģāju uz kapu un gaidīju rītasmu.

Un vienmēr redzēju manu Lusiku tā: viņa bija apkampusi sauli un izlaidusi pār to savus matus.

Bet kad es stāstīju par to, ko biju redzējis, sieva un māte neticēja. Viņas domāja, ka es esmu zaudējis prātu un, ļejojot asarās no iekaisušajām acīm, aurodāja mani.

Un vienreiz es uzrunāju sauli.

— Varenā saule, — es teicu, — man ir liela sūdzība pret tevi. Kāpēc tu biji skopa, kāpēc nesūtīji neviena stariņa manai meitai, kāpēc tu nokāvi un aiznesi manu Lusiku?

Saule noskuma un sadrūma.

— Ej, — viņa teica, — ej un kliež tā, lai visi dzird, ka augšējie stāvi nozaga manus starus, ietēra tumsā jūsu pagrabus un nokāva tavu zeltmataino meiteni.

1913. gadā

JAUNO MĀKSLAS DARBINIEKU AUDZINĀŠANA

LUDMILA JANSONE
VOLDEMĀRS SAULESKALNS

Majoram 26 skolnieki, skolotājam Strausei 17, bet skolotāja Treiņa, kurai Pedagoģiskajā skolā pilns stundu komplekts — 40 stundas, arī muzikas skolā māca 16 skolniekus. Pārmērīgi liels stundu skaits skolotājiem nelabvēlīgi ietekmē mācību gaitu, bet skolas vadība nav rūpējusies, lai šo acīm redzami klūmīgo stāvokli izlabotu.

Pēc nosacījumiem ik pa divi nedēļām jānotiek pedagoģu metodiskām apspriedēm, kas domātas veselīgai darba kritikai, mācību padziļināšanai un reizē arī palielina pedagoģu zināšanas. Apspriedes skolā notiek ļoti reti, un šo apspriedžu protokoli tik trūcīgi, ka par nopietnu darbu nevar nemaz runāt. Piemēram, 1947. gada pavasarī Mākslas lietu pārvalde vērsa skolas uzmanību uz to, ka nopietnāk jāveic nākamo mākslas darbinieku ideoloģiskā audzināšana. Pēc vairākiem mēnešiem — septembrī šis norādījums nokļuva pedagoģu apspriedes dienas kārtībā (1947. g. 8. sept., 5. prot.), un tur, šīs apspriedes protokolā, tas atzīmēts dažās rindās, neapspriedzot pat, kas konkrēti būtu darāms.

Ja ideoloģiskās audzināšanas jautājumiem pietiek formāli, tad pats par sevi saprotams, ka ideoloģiskais līmenis skolā zems. Pagājušajā gadā sarīkotas 5 lekcijas par Stalīna Konstitūciju, un 60 audzēkņi izturējuši arī pārbaudījumus Konstitūcijā. Tādā kārtā pārbaudījumi aptvēruši tikai nelielu audzēkņu daļu. Šai mācības gadā pat šādas lekcijas nav notikušas. Politiskās informācijas pusstundā, kas notiek reizi nedēļā, gan nolasa atsevišķas lekcijas sabiedriski politiskos jautājumos, bet kā audzēkņi tās izpratuši, cik no tām apguvuši, par to skolas vadība neinteresējas.

Iztaujājot 15 skolas audzēkņus, atredām, ka arī VK(b)P CK 10. februāra lēmumu par Muradeli operu «Lielā

draudzība» skolas vadība nav visā dziļumā izskaidrojusi audzēkņiem. Neviens no šiem 15 audzēkņiem neko nezina par LK(b)P CK 17. februāra lēmumu, kas sekoja lēmumam par Muradeli operu un skāra latviešu muzikas jautājumus. Izņemot trīs audzēkņus, kas 17. februāra lēmumu bija pavīri lasījuši laikrakstā, pārējie par to dzirdēja pirmo reizi, kaut gan no lēmuma publicēšanas dienas bija pagājušas veselas trīs nedēļas. Tas liecina, ka skolas vadība nebija vadījies no norādījuma, šos ārkārtīgi svarīgos lēmumu padomju mākslas un, sevišķi muzikas dzīvē, iesaknot savā darbā. Skolnieku zināšanas sabiedriski politiskos jautājumos ļoti vājas, viņi neorientējas pat tādos pamata jautājumos, kas zināmi katram pamatskolas septīto klasi beigušam jauniņam.

Piemēram, aptaujā ar audzēkņiem Mīndi, Puķi un Burčaku izrādījās, ka neviens no viņiem nelasa padomju literatūru, nezina, kā sauc «Jaunās gvardes» autoru. Minde un Burčaks ļoti reti apmeklē teātri. Audzēkņi nepazīst arī padomju latviešu rakstniekus, piemēram, Burčaks dzejnieku Sudrabkalnu sajauc ar Sudrabu Edžu. Jāatzīmē, ka skolas vadība šo audzēkņi ar tādu vispārējo zināšanu līmeni ieteikusi Valsts Filharmonijai kā atbilstoši pārstāvi Liepājā — republikas otrajā kultūras centrā. Audzēkņu Sleseres, Kārklīnas, Naiburgas zināšanas padomju literatūrā, klasiskajā muzikā un mākslas jautājumos tikpat vājas. Audzēkņis Tučs lasījis dažus padomju rakstnieku darbus. Aizē lasījis A. Tolstoja «Sāpju ceļus», Elsbergs pazīst vienīgi Fr. Bārdū un Rabindranatu

Tagori, bet latviešu padomju dzejniekus nepazīst. Audzēkne Hartmane nav lasījusi nevienu padomju autoru, no latviešu autoriem lasījusi dažus A. Upiša darbus, dzejas nemaz nepazīst, teātri visu gadu ne reiz nav bijusi.

Kādus mākslas darbiniekus — muzikas skolotājus, koru diriģentus, koristus var sagaidīt no audzēkņiem, kas ne par ko neinteresējas? Viņiem sveša padomju literatūra, viņi nemil grāmatu, nezina pat vārdā nosaukt latviešu padomju ievērojamākos dzejniekus, teātri apmeklē ļoti reti vai arī nemaz. Viss tas, kas audzina, veido un padara bagātu cilvēka radošo garu, viņiem paliet garām. Tā, protams, pirmā kārtā skolas vadības un audzinātāju vaina, kuri savus audzēkņus redz tikai mācību stundās un kuriem nav ne pienākuma apziņas, ne laika paaugstināties, kā veidojas jaunais cilvēks. Nepiedodami, ka audzēkņiem trūkst intereses par citām mākslas nozarēm, kas muzikām pilnīgi nepieciešams, bet vēl jaunāk, ja viņi ļoti maz ko zina par muzikas darbu radītājiem.

Ja aplūko atklātos sarīkojumus muzikas skolā, tad uzkrīt, ka latviešu un krievu klasiskiem programās ārkārtīgi maz vietas. Piemēram, skolotājas Reizniece klavierā 1947. g. 19. oktobrī pati skolotāja nav uzņēmusi nevien latviešu, nevien krievu klasiķi. Pirmajā atklātajā audzēkņu vakarā novembrī no latviešu skandarbem atskatītas tādu autoru kompozīcijas, kas skolas programās nemaz nav paredzētas un atļautas.

Otrā audzēkņu vakarā savus sasniegumus rādīja skolotāja Čeriņa akordeona klases audzēkņi, un viņu repertuārā bez paša skolotāja kompozīcijām ir tikai Strausa «Vīnes meža stāsti», Gulacha «Dejojošie pirksti» un tml.

Skolas vadība šīs, saudzīgi sakot, di-

vainās programmas izskaidro ar nošu trūkumu. Iepazīstoties ar skolas nošu bibliotēku, bija izdevība konstatēt, ka tur gul neizlietoti ļoti daudzu krievu un latviešu klasiķu dziesmu materiāli.

Nenoliedzot citādu tautu klasiskās muzikas vērtības, jāsauc tomēr, ka muzikas skolas pedagoģi līdz šim pārāk mazu vērību pievērsuši krievu un latviešu klasiķiem. Jaunus muzikas darbiniekus audzina ar maz pazīstamu, gādījuma rakstura ārzemju autoru muzikas literatūras palīdzību. Šāda rīcība rada dibinātas šaubas, vai audzēkņi skolā iegūs labu muzikālu gaumi.

Audzēkņu brigades ļoti bieži uzstājas ārsskolas sarīkojumos, kas no pedagoģijas viedokļa nav attaisnojami. Skolās vadība šiem sarīkojumiem un to programām pietiekami neseko, un tāpēc tajās ir lielāko tiesu pārāk vieglā žanra darbi. Šāda kalpošana ļēlā izpriece ar operēšu dziesmiņām ir krasi pretrunā ar vienu no skolas pamata uzdevumiem: izkopt muzikas kultūru un izaudzināt nopietnus muzikas darbiniekus. Pārāk bieža uzstāšanās ar pavīri sagatavotām programām var sekmeēt tikai tukšas iedomības apslēptu dilentantu izaugšanu un paspīctīgu, nenopietnu pieeju darbam muzikas laukā.

VK(b)P CK un LK(b)P CK lēmumi līdz šim, šķiet, pagājuši muzikas skolās vadībai secen. No tiem nav mājūšies savu darbu pārkārtot ne direktors b. Vīkmanis, ne mācību daļas vadītājs b. Dreimanis. Liepājas muzikas skolā kritika un paškritika kļūst, pedagoģu saime nav domājusi, kā uzlabot savu darbu, kā celt skolas zemo sabiedriski politisko un vispārējo zināšanu līmeni. Liepājas muzikas skolas vadība nepareizi sapratusi, it kā partijas svarīgā lēmumi muzikas jautājumā domāti tikai komponistiem. Nē, tie prasa pārbaudīt un pašos pamatos uzlabot arī muzikas skolu un jauno skaņu mākslinieku audzināšanas darbu.

Jaunās demokrātijas zemes

No imperialistu rotālietības līdz tautas republikai

A. LEITS

Mūsu gadsimta vēsturē Rumanijai ir īpaša vieta. Bagātīgie naftas krājumi šai valsti un tās svarīgais stratēģiskais stāvoklis padarīja Rumaniju par imperialistisko valstu nemitīgās cīņas objektu.

Vācu fašisti savu saimniekošanu Rumanijā atzīmēja ar asinainām orgāņām. Tauta stenēja vācu okupācijas jūgā. Cietumi bija pārpildīti. Masu nāves sodi un spīdzināšanas kļuva par parastu parādību. Tauta dzīvoja pastāvīgās bailēs.

Tādos apstākļos atnāca 1944. gads. Padomju Armijas spožās uzvaras pievirzīja kara darbību Rumanijas robežai. Tuvojās Rumanijas fašistiskā režīma nāves stunda. 1944. gada 23. augustā krita Antonesku asinainais režīms.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

Sis darbs risinājās nesaudzīgas cīņas apstākļos pret reakciju. Anglijas un ASV monopolisti nevarēja samierināties ar to, ka Rumanija uzskūsi tautas demokrātijas nostiprināšanas darbu.

RUMANIJA

Rumanijas tautsaimniecība

(Fakti un skaitļi)

Kad Rumanija atleicās piedalīties Anglijas un Francijas sasauktajā konferencē par Maršala plānu, Bukarestas avīze «Skinteija» rakstīja: «Rumāņu tauta negrib atgriezties pie tiem laikiem, kad rumāņu zemes istais saimnieks bija ārzemju kapitāls.»

Rumāņu tauta, pārņemdamā savās rokās valsts vadību, līdz ar jaunajām tiesībām saņēma arī ļoti drūmu mantojumu — izputinātu tautsaimniecību. Bratiano ģimenes «dinastija», kurai agrāk piederēja Nacionālā banka un kura vienmēr bija sadarbojusies ar fašistiskās Vācijas un Itālijas bankiekiem, kara laikā bija palīdzējusi hitleriešiem aplaupīt Rumaniju par sumu, kas 12 reizes pārsniedza 1939. gada valsts budžetu.

Vācieši pirms atkāpšanās bija izpostījuši 544 rūpnīcas un fabrikas, aizvezdami sev līdz daudz vērtīgu mašīnu. Smagi cietusi arī Rumanijas lauksaimniecība. Nokauti vai aizvesti uz Vāciju 758.000 zirgu, 523.000 liellopu, 4 miljoni aitu un kazu, 1,5 miljoni cūku.

ZEMES REFORMA

Neskatoties uz šiem milzīgajiem zaudējumiem un divus gadus ilgstošo sausumu, rumāņu lauksaimniecība jau tagad sasniegusi savu pirmskara līmeni. Par to valdības jāpateicas zemes reformai. Valdība konfiscēja visas vāciešiem un tautas nodevējiem piederošās zemes, likvidēja visas saimniecības, kuru platība pārsniedza 50 ha. Reformas rezultātā zemi dabūja 870.000 bezzemnieku, kuras valdība apgādāja arī ar nepieciešamo inventāru un kredītiem.

Balstoties uz plašām darba zemnieku masām, rumāņu valdība izstrādājusi savas lauksaimniecības atjaunošanas un attīstības četrgadējo plānu, kas izliel vērību piegriezī lauku darbu mehanizācijai. Ja pirms kara Rumanijā bija tikai 52 kombaini, tad šodag tādu ir jau 3660. Nodibinātas arī 465 mašīnu iznomāšanas stacijas ar traktoriem, kulamašīnām un sējammāšīnām.

Rumanijas rakstnieki jaunās gaitās

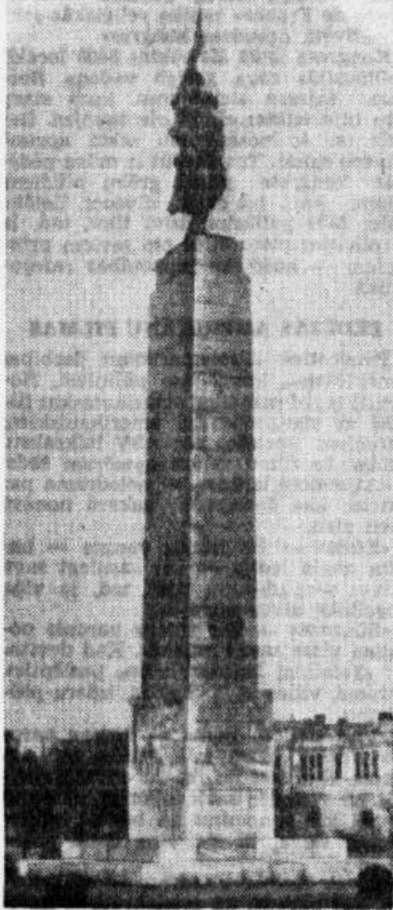
I. VILCIŠESKU

Atstāja savu smago zīmogu rumāņu rakstnieku radošajā sejā. Bet redzot tautas iekārtas sasniegumus, literatūras, mākslas un zinātnes darbinieki pakāpeniski iekļāvās jaunajā dzīvē. Stingrās demokrātiskās pozīcijās stāv tādi rakstnieki kā rumāņu literatūras klasiķis Michails Sadovjanu, prozaiķis Cezars Petresku, kritiķi Perspiciuss, George Kalinesku, Sadovjanu nesen izdeva Turkenova «Mednieka piezīmi» tulkojumu; pašlaik viņš strādā pie liela darba par to, kā rumāņu zemnieki nostājās uz jaunās dzīves ceļa, balstoties uz draudzīgi sniegto strādnieku palīdzības roku.

Cezars Petresku pēc kara apmeklēja PSRS. Sis ceļojums viņa radošajā darbībā atstāja neizdzēšamas pēdas. Tagad viņš jaunā uztverē tēlo rumāņu īstenību, un viņa stāstu varoni ir progresīvās inteliģences pārstāvji, kas cīnās iepazītī tautsaimību.

Rakstnieku jaunā paudze — Dmitrijs Korbja, Mirona Paraskivesku, Elisebijs Kamilars savos darbos atspoguļo strādnieka, godīga inteliģenta, zemnieka dzīves atsevišķos momentus. Dzejnieks Džeo Bogza spilgtos vilcienos zīmē rumāņu kareivja iekšējo traģediju laikā, kad noziedzīgā kliķe viņu iegrūda karā pret Padomju Savienību. Progresīvās pozīcijās nostājās arī jaunie dzejnieki Eidiens Žebeljanu, Michna Georgiu, Michails Benuks, Magda Isonosa, Mirča Baronga. Dramatiķis Michails Sebastjans pātagojošā komēdijā «Pēdējā stunda» rāda iespēstā vārda rieģibu pārķamību, melngumu un puvumu pirmskara Rumanijā, kad karjeru guva ar šantažu, sīkām un lielām aferām, uzpirka žurnālistus un par laimes luteklēm uzlika tos, kam gadījās izdevīgāk pārdot savu soaļu.

Pazīstot šo vēl ne tik seno īstenību, jo pārsteidzošāka kļūst pārmaina, kas vērojama tagad rumāņu literatūrā. Nodevējus, kas lida uz vēdera Antonesku priekšā, viena vai otra «mece-nata» naudas maīsa priekšā, visādus «dolara pielūdzējus» ar negodu padzina no Rumanijas rakstnieku vidus. «Katra grāmata — tas ir cīņas iero-cis» — lūk, lozungs, kas kļuvis par ceļa zvaigzni rumāņu literatūrā vairumam. Rakstnieku, žurnālistu, teātra mākslinieku arod biedrības otrajā kongresā rumāņu literatūras un mākslas darbinieki deklarēja ciešu apņemšanos, ar savu darbu iekļauties visas tautas lielā darba paēlumā.

Piemineklis kritušajiem padomju karavīriem Bukarestā

tereses starptautiskajā arenā. So draudzīgo palīdzību vēl vairāk nostiprināja neseno noslēgtais PSRS un Rumanijas draudzības un savstarpējās palīdzības līgums.

Ar katru dienu aug un nostiprinās rumāņu tautas vienotība. Neseno apvienojās abas strādnieku partijas, 1948. gada 27. februārī radās Rumanijas Tautas demokrātijas fronte, kur testājas visas progresīvās partijas, kam Lielās nacionālās sapulces vēlēšanās ir vienots saraksts. Lielā nacionālā sapulce izstrādās jaunu konstitūciju, brīvās, īsti demokrātiskās valsts konstitūciju.

Bija laiks, kad Rietumi rumāņu rakstniekiem bija kā bāka literāro eksperimentu un novirzīnu jūrā. Iebraucējam Rumanijā likās savādi: te tik daudz raksta, raksta rumāņu rakstnieki, bet ne par rumāņiem vai par rumāņu zemi, ne arī rumāņiem. Valstī, kurā 85 proc. no lauku iedzīvotājiem neprata lasīt, kur valdīja viduslaiku tumsotība, literāti un mākslinieki mīlēja runāt par savu īpašu aicinājumu: apkalpot mākslas «cienītāju» izsmalcināto gauri. No Parīzes viņi aiznēmās «modernos» satrunējušos «ismus», no Londonas — kērcošo džaza muziku, no Ņujorkas — sensacionālus slepkavību aprakstus, no Berlīnes — viduslaiku tumsotību. Bukarestes «zalkreklis» savam pildāmspalvām tinti smēlās pie Romas melnkrēklēm.

Pirmskara un Antonesku perioda rumāņu literatūra žilbināja ar kļēdzošiem grāmatu vāku zīmējumiem un pārsteidza ar sava satura nabadzību. Tā nebija literatūra tautai, un nekas nevarēja piespiest rumāņu tautu patērēt izlutināto un iekšēji izvīrtu buržuā laika kavēklīm domāto lasāmvielu. Grāmatas gulēja veiklā plauktos noputējušas, un rakstnieki arvien vairāk noslēdzās un izolējās savā zilonkaula tornī. — «Manj stipri pārsteidz, kāpēc rumāņu rakstnieki un aktieri domā, ka labāk būt par maziem frančiem, un neceņšas kļūt par lieliem rumāņiem», — teica Stalina premijas laureate tēlniece V. Muchina, apmeklējot Rumaniju.

Tiesām, rumāņu klasiskajai literatūrai bija visas dotības radīt lielu un vērtīgu mūsdienu literatūru. Kad rumāņu rakstnieki smēlās iedvesmu tautas vidū un mācījās no sava lielā kaimiņa, no Krievijas rakstniekiem, — tad rumāņu literatūras horizontā varēja redzēt tādu levērojamu melstaru kā Michails Emīnesku un Luka Karažiale, Aleko Ruso un Jons Krjanga, George Košbuka un Vasile Aleksandri. No Puškina un Lermontova darbiem mācījās Grigore Aleksandresku un Panaits Cerna, no Turģeneva un Gorkija — lielākais rumāņu rakstnieks Michails Sadovjanu.

Tagad, pēc tautas demokrātijas uzvaras, tauta guvusi uzvaru arī literatūrā. Demokrātiskie pārveidojumi, kas redzami visur: gan politiskajā dzīvē, gan ekonomikā un kultūrā, roj atspoguļojumu arī rumāņu rakstnieku grāmatu lappusēs. Sis process nav bijis viegls. Gadu desmitiem taču Rumanijas inteliģence sistematiski demoralizējās, piedalīšanās karā Vācijas pusē

NO INFLACIJAS UZ STABILU VALŪTU

Daudzu rūpnīcu un fabriku dikā stāvēšana, dzelzceļa tīkla postījumi, izejvielu trūkums un divi sausuma gadi noveda pie ļoti straujas cenu celšanās un inflācijas. Pusedā laikā vietējās rūpnīcības un lauksaimniecības produktu cenas bija cēlušās par 300 procentiem.

Tomēr jau 1947. gada pavasarī Rumanija varēja stāties pie savu finanču stabilizācijas. Valdība veica daudzus demokrātiskus pasākumus: rūpnīcībā organizēja valsts pārraudzību, kas deva valdībai iespēju kontrolēt produkciju un sadali; bez tam valsts savās rokās pārņēma Nacionālo banku. Līdz ar to 1947. gada jūlijā metalurģijas rūpnīcība sasniedza 70,2 proc. no sava pirmskara līmeņa, ķīmiskā rūpnīcība — 78,2 proc., ogļu raktuves — 95,5 proc., naftas rūpnīcība — 80,8 proc., būvmateriālu rūpnīcība — 80 proc., tekstilrūpnīcība — 73 proc.

Sie tautsaimniecības atjaunošanas panākumi atļāva Grozas valdībai izdarīt naudas reformu, kas stabilizēja cenas un algas. Maksimālā apmaiņas summa bija 3 miljoni leju. Tādā kārtā spekulanti, kuru rīcībā līdz tam bija miljardi leju, sāka mainīt zeltu un vērtspējas pret jauno naudu un laist apgrozībā paslēptās preces.

SOCIALAIS PROGRESS

Tagad valdība varēja dibināt cenu kontroli un panākt, lai naudas reforma palielinātu strādnieku un kalpotāju algas pirkspēju. Tajā pašā laikā ievērojami paaugstinātas arī algas. Tā raktuvju strādnieku minimālā alga ir 3192 lejas mēnesī, metalrūpnīcības strādnieku — 2739 lejas. Pazīstamais rumāņu tautsaimnieks profesors Jorgulesku aprēķinājis, ka pēc cenu stabilizācijas uzturam (3250 kalorijas) nepieciešams 30 leju dienā vai augstākais 1000 leju mēnesī.

Jaunās Rumanijas ceļš ne vienmēr bija viegls, jo blakus cīņai par savas tautsaimniecības atjaunošanu un attīstību bija jāveid arī cīņa par zemes ekonomisko patstāvību — kā zināms, pirms kara Rumanijas tirgus gandrīz pilnīgi atradās amerikāņu, angļu, franču un vācu kapitalistu rokās. Tagad šie draudi likvidēti, un šodienas Rumanija sadarbojas tikai ar tām zemēm, kuras respektē jaunās tautas demokrātijas suverenitāti, un it sevišķi ar Padomju Savienību, kas rumāņu tautai sniegusi brālīgās palīdzības roku.

E. Briedis

vairumā un mazumā. Pēc pirmā angļu un amerikāņu izlūku organu pieprasījuma viņš tos apgādāja ar svarīgām slepenām ziņām par Rumanijas bruņotajiem spēkiem un ekonomiku. Anglijas un ASV pārstāvji savukārt nodrošināja Maniu bandas ar naudu, radio uztvērējiem, ieročiem u. t. t., kas nepieciešami diversijas aktiem un antidemokrātiskā apvērsuma organizēšanai.

Rumanijas drošības dienesta organi atklāja šo pret rumāņu tautu un tās demokrātisko valdību vērstu sazvērestību. Nacionālcaranistisko partiju Rumanijas parlaments slēdza, Maniu un viņa līdzskrējēji 1947. gada rudenī stājās tautas tiesas priekšā. Tautas nodevējus sodīja, viņu ārzemju saimniekus un atbalstītājus atmaskoja.

Drīz pēc tam Rumanijas parlaments izteica neuzticību valdībā pārstāvētajiem liberalās partijas locekļiem ar Tataresku priekšgalā, kas piekopa pret tautas demokrātiskā bloka programmu vērstu politiku. Viņi aizstāvēja tās rumāņu buržuāzijas intereses, kas orientējās uz Angliju un ASV. Ministriem liberaliem bija jāatstāj savi posteni. Ārlietu ministrijas (kur līdz tam ar Tataresku ziņu bija organizēts spiego tīkls) un finanču ministrijas vadību uzticēja ministriem — komunistiem: Annai Paukerei un Vasilem Lukam.

Tā pamazām sagruva angļu un amerikāņu monopolistu cerības sagrābt Rumaniju, pārvērst to par savu ekonomisko un militāri politisko intrigu aklu ieroci.

Taču imperialistiskās nometnes «op-timistu» garastāvoklis nesašķuka. Viņi nenomierinājās. Viņiem simpatizēja Hohencollernu dinastijas pēdējā rumāņu atvase — 28 gadus vecais karalis Mi-chajs. Jau 1945. gada rudenī Mičajs mēģināja «pārtraukt attiecības» ar Petru Grozas valdību un panākt tās atlaišanu. Pagājušā gada rudenī šo bijušo Rumanijas karali aicināja uz Angliju svinības, kas notika sakarā ar princeses Elīzabetes un Edinburgas hercoga Filipa Mauntbetena laulībām. Te viņu iepazīstināja ar princesi Annu Burboni, «augstdzimušo» starpā uzliesmoja mīla. Dažs labs jau berzēja rokas: uz šīs «mīlas» pamatiem gribēja izvērst plaša vēriena politisku šantažu. Bet ja arī Mičaju varētu saprecināt vienalga ar ko, taču tagad vairs nebija iespējams tik nekaunīgi rīkoties ar rumāņu tautu. Visiem angļu un amerikāņu reakcijas tīkojumiem rumāņu tautā atbildēja ar vēl lielāku savu spēku konsolidāciju.

Rumāņu tauta pazina Mičaju un viņa centienus. Tā zināja, ka karalis bija lielākais privatīpašnieks, kura zemes īpašumi sasniedza 150.000 ha. «Bijušais karalis Mičajs, — rakstīja avīze «Skinteija» pēc viņa atkāšanās, — bija ne vien ievērojams muižnieks, bet arī viens no lielākajiem fabrikantiem un bankieriem valstī. Monarchijai piederēja milzīgs 36 Rumanijas banku un smagās rūpnīcības uzņēmumu akciju saīns». Karalis bija arī lielo naftas kompaniju «Astra Romina», «Royal Dutch Shell», «Concordia», «Petrosina» līdzīpašnieks. Karalim piederēja arī četras vislielākās cukura rūpnīcas valstī un sešas tekstilfabrikas.

Jūtot savu un monarchijas vispār nepopularitāti rumāņu tautā, karalis Mičajs pēc atgriešanās no Anglijas atsacījās no troņa. Tā izira arī šī angļu un amerikāņu bloka cerība. Kroņa trumpis bija iespēlēts neveiksmīgi. Rumanija kļuva tautas republikā.

Izšķirīga loma rumāņu tautas ekonomisko un politisko uzdevumu atrisināšanā ir draudzīgām attiecībām ar PSRS, kas izveidojusās pēdējā laikā. Padomju Armijas 1944. gada spīdošo uzvaru rezultātā rumāņu tauta nokrātāja fašisma jūgā. Rumanijas armija iestājās kopējā, Padomju Savienības vadītā, cīņas frontē pret fašismu. Konš tā laika paplašinās un nostiprinās draudzība starp Rumaniju un PSRS. Sociālistiska zeme Rumanijai sniedz lielu atbalstu tās tautas saimniecības atjaunošanā un attīstībā, aizstāvot rumāņu in-

«Kas radīts rāpošanai — tas līdot nejaudā» (M. Gorkijs)

Latvijas PSR Zinātņu Akadēmijas valodas un literatūras institūta

Š. g. 19. martā notika ZA valodas un literatūras institūta zinātniskās padomes sēde direktora ZA īstenā locekļa prof. A. Upīša vadībā. Apsprieda jautājumus par krievu padomju literatūras chrestomatijas izdošanu un par literatūras daļas darba sēdēm. Sēdē piedalījās padomes locekļi — prof. A. Keniņš, doc. K. Krauliņš, doc. A. Grigulis, doc. K. Egīe, A. Birkerts, A. Čaks, S. Sīrsone, I. Grāse, L.K.(b)P CK pārstāve M. Strazdiņa un kā referents V. Grēviņš.

Referējot par krievu padomju literatūras chrestomatijas izdošanu, V. Grēviņš aizrādīja, ka izdot chrestomatijas par visas pasaules literatūras klasikas rāžu ir viens no institūta pieejas plāna uzdevumiem.

dzīvi, lai lasītāju audzinātu padomju socialistiskās celtniecības un komunisma garā.

Institūta zinātniskā padome nolēma uzdot attiecīgajiem chrestomatijas sastādītājiem — vecākajiem zinātniskajiem līdzstrādniekiem V. Grēviņam, A. Čakam un jaunākajam zinātniskajam līdzstrādniekam E. Damburam nekavējoties stāties pie sīka projekta izstrādāšanas, un materiālu sakopšanas, pieaicinot labākos specialistus un tulkotājus arī ārpus institūta.

Sēdes tālākā gaitā literatūras daļas vadītājs A. Birkerts referēja par literatūras daļas darba sēdēm.

Referatam sekojošās debātes prof. A. Upīts, prof. A. Keniņš, doc. K. Krauliņš un M. Strazdiņa papildināja izstrādāto darba programmu. Literatūras sēžu darbība jāsaista ar latviešu rakstniecības pētīšanu un vecā mantojuma pārvērtēšanu no marksistiskā viedokļa, tādā kārtā palīdzot arī Universitātei un skolotājiem novērst līdzšinējās kļūdas un trūkumus. Sevišķi cieša kopdarbība institūta literatūras daļai jāuztur ar Latvijas Padomju rakstnieku savienību. Visiem spēkiem jācenšas, lai augtu institūta autoritāte un nozīme padomju literatūras un valodas zinātnes, un kultūras laukā. Nevaldi institūts nedrīkst aizmirst, ka tam nav un nevar būt citu interešu kā tikai valsts un tautas intereses. vienmēr balstoties uz VK(b)P CK vēsturiskajiem lēmumiem par literatūru un literatūras pētniecības ideoloģisko izveidošanu.

S. Sīrsone

Fakti, kas runā paši

RECĒPTE PRET ATOMBUMBU UN PASAULES BOJĀ EJU

«Atturieties no sāls, gaļas un lopkopības produktu patēriņa, un pat atombumba tad nevarēs jūs nonāvēt» — ar šādu lozungu nesen Parīzes stadionā «Parc de France» notika reliģiskās sektas «Svētā draudze» kongress.

Kongresa laikā šīs sektas 5000 locekļi noklausījās sava garīgā vadona Bernara Sejersa aicinājumu, kurā starp citu bija teikts: «Bojā eja tuvojas. Baube (ar šo nosaukumu sekta apzīmē cilvēci) sairst. Tas varbūt ir mūsu pēdējais kongress pirms grēku plūdiem. Jauns karš iznīcinās cilvēces lielāko daļu. Mēs paliksim dzīvi tikai tad, ja turpināsim pieturēties pie saviem principiem — neesim lopkopības ražojumi.»

PĒDĒJĀS AMERIKĀNU FILMAS

Pateicoties «Pretamerikāņu darbības izmeklēšanas komisijas» pūlīņiem, Holivudā tagad ražo tikai amerikāņu filmas ar simtprocentīgi amerikāņu varoņiem. Sprīžot pēc ASV laikrakstu ziņām, šo filmu saturs apmēram šāds: «Atjaunotā izrade» — melodrama par aktrisi, kas Jaungada vakarā nonāvē savu vīru.

«Efeja» — šīs filmas varone — bagāta angļu ledija — var sasniegt savu dzīves piepildījumu tikai tad, ja viņa nogalinās divus vīriešus.

«Sūnroze» — šeit filmas varonis nogalina visas savas mīļākās. Kad devītajā: skaistulei izdodas laikus paslēpties, varonis, vilies savās spējās, izdara pašnāvību.

«Viņi neticēs man» — filmas varonis līdzīgā mērā mīl naudu un sievietes. Kad izrādās, ka šīs divas kaislības ne vienmēr savienojamas, noslēpumainā kārtā nomirst kā bagātā, greizsirdīgā sieva, tā arī viņa daiļā mīļākā...

«Divas Kerola kundzes» — melodrama, kas parāda, kā aristokrātisks mākslinieks «izmeklētiem» paņēmiem nogalina savas divas sievas.

«Sīknauda» — stāsts par privatdetektīvu, psihopatiem, burvjiem, spokiem un raganām. Filmā, saprotams, figurē arī divi liķi un trīs mīroņi.

LPSR VALSTS DAILES TEATRS UN LAIKRAKSTA «CIŅA» REDAKCIJA

rīko pirmdien, 29. martā, plkst. 18 Dailes teatra telpās, Lāčplēša ielā 25. līelā krievu rakstnieka Maksima Gorkija atceres vakaru.

1. Uzrunas: laikraksta «Cīņa» atbildīgā redaktora K. Ozoliņa — «Par Maksimu Gorkiju», Staļina premijas laureāta Ed. Smiļka — «Maksims Gorkijs uz latviešu padomju teatru skatuves».

2. Lugas «Jegors Buličovs un citi» izrāde ar Staļina premijas laureātu Liliņas Bērziņas un Artura Filipsona piedalīšanos.

Bilētes dabūjamas Dailes teatra kasē.

Harļis Trumens — Amerikas kara bundzinieks
A. Zitomirskā fotomontaža («Literaturnaja gazeta»)

MARŠALA PLĀNS

Tālivaldis Brička

Dzerot viskiiju ar garšu,
Ilgi kasot stivos sānus,
Tālā zemē valstsvīrs Maršals
Beidzot izgudroja plānu:

«Sakrāts mums pa gadiem gariem
Diezgan šādu tādu dražu;
Nu mēs izlietot tās varam, —
Vilks būs ēdis — dzīva kaza.

Miljonari līksmā garā
Maršalu kā dievu slavē,
Tautas Maršalplāna varā
Košļā gumiju un — gavē.

Dosim eiropiešiem naudu,
Lai tie izpērk mūsu preces:
Smēķus, pelnu traukus, spraudes,
Dāmu lietussargus vecus;

Mazliet tēju, mazliet rumu,
Mazliet cepumus un kūkas,
Bet par diēnāko sumu
Gumiju lai viņi sūcā.»

JAUNAS GRĀMATAS

Latvijas valsts izdevniecības apgādā drīzumā iznāks jaunas grāmatas: «Dzimtenes dziesmas» — A. Baloža sakārtojuma; J. Sudrabkalna dzejas, P. Sīta «Dzīvi ūdeņi» — dzejas, Annas Sakses romāns «Pret kaunu», V. Bēres «Stipro spēks» — stāsti. Vākus zīmējuši R. Jansons, O. Abelīte, O. Urbans, V. Krēgere, R. Dzenis.

7. martā, sakarā ar Starptautisko sieviešu dienu, Parīzē notika varena demonstrācija. Simti tūkstoši sieviešu defilēja gar parlamenta ēku un apliecināja savu ciešo apņemšanos cīnīties par mieru un starptautisko sadarbību. Kā jau ziņots mūsu presē, reacionārais leikāļu ministrs Zils Moks sākumā gribēja aizliegt demonstrāciju, bet vēlāk, neuzdrošinādams nonākt atklātā konfliktā ar Francijas sievietēm, atļāva to. Progresīvā franču sieviešu apvienība Eišenijas Kotonas vadībā tagad kļuvusi par ievērojamu faktoru savas zemes politiskajā dzīvē.

Pirmā sieviete, kas Francijā leguva Gonkura literāro premiju, ir progresīvā rakstniece Elza Triole. Premiju viņai piešķīra 1945. gadā par romānu, kas tēlo franču partizānu cīņu pret vācu okupantiem. Elzas Trioles grāmatas kopā ar Aragona, Eljara, Samsona un Musinaka darbiem ieies Francijas literatūras vēsturē kā labākās grāmatas par varonīgajām pretošanās dienām.

Arī tagad, pēckara apstākļos, Elza Triole turpina cīņu pret reakciju, aizstāvēdama darba ļaužu intereses un tiesības ikdienas dzīvē. Viņu iedvesmo vēlēšanās palīdzēt savai tautai, radīt tādu cilvēku sabiedrību, kurā strādnieks varēs staigāt ar augsti paceltu galvu. Šai cīņai ar reakciju veltīts rakstnieces 1947. gadā iznākušais romāns «Apbrunotie rēgi» («Les fantômes armées»).

Romāna galvenais varonis ir partizānu cīņu dalībniece Anna Marija Belanžē. Pēc Francijas atbrīvošanas viņa dodas uz kolonijām, kur kara laikā dzīvoja viņas bērni. Bet svešu audzinātāju ietekmē meita un dēls pārvērtušies par šausirdīgiem egoistiem. Un Anna Marija nolemj atgriezties Parīzē, lai piedalītos cīņā par jaunu un brīvu dzīvi. Bet arī tur viņa sagaida vilšanās: galvu pacēlušī de Golla piekritēji, avānturisti, kas sapņo par sava ģenerāļa diktatūru, augstos amatos joprojām darbojas tautas nozvejī, kas pārdod savu dzimteni ārzemju kapitālam. Atkārtotās visas Trešās republikas machinācijas.

Elza Triole savā grāmatā atmasko

Šodienas Francijas rakstniece

G. CĪRULIS

tos politiķus, kas gatavo jaunu savvērestību pret tautu (Ivs Fonterols, Lorrans un citi). Savvērnieku vadītājs ģenerālis Selestens iemilējies Annā Marijā. Viņu attieksmes veido romāna centrālo darbību.

Savvērestības organizatorus visādi atbalsta Parīzes spekulanti un biržas makleri: plānu izstrādāšanā piedalās arī daži angļu vīrsnieki. Reacionāri apcietina un sēdina cietumā pretošanās kustības dalībniekus, strādniekus, komunistus, pamatojoties uz Petena valdības tiesas spriedumiem.

Savvērnieku galvenie pretinieki ir komunisti, kurus vada Annas Marijas vecais draugs un cīņas biedrs Zako (pulkvedis Vuaronis). Tieši tās romāna nodalās, kur rakstniece attēlo Francijas provinci, vienkāršo tautu, bijušos franču partizānus, liecina par Elzas Trioles spilgto talantu un viņas lielo patriotismu.

Grāmata «Apbrunotie rēgi» ir viens no tiem nedaudzajiem romāniem Francijas pēckara literatūrā, kas atmasko reakciju. Šīs grāmatas aktualitāti vēl palielina pēdējie notikumi Francijā, arvien pieaugošā šķiru cīņa, kurā amerikāņu imperialisma rokaspūsi tagad pat vairs nepretendē uz savu paņēmienu demokrātiskumu un kur pats ģenerālis de Gollis atklāti aicina likvidēt parlamentu.

Tādā pašā plāksnē kā Elzas Trioles romāns vērtējama arī Madlenes Braunas un Marijas Vaijan-Kutirjē publicistika, kā arī Lisjenes Devo daiļrade.

Tomēr ne visas franču rakstniece stājušās miera un taisnības sardzē. Diemžēl, mūsdienu Francijā ir arī tādas sievietes, kas pārdevušas savu spalvu par naudu, kas stājušās reakcijas dienestā un savās grāmatās pauž tautai naidīgus uzskatus. Šajā sakarā apstāsīmes īsumā pie trim grāmatām, kas nesen iznākušas Parīzē. Viena rakstniece savā darbā mēģina parādīt, ka visi centieni radīt labāku dzīvi ir neēdīgi, un sludina neticību cilvēka spējām; otrā analizē sievietes dvēseli,

attēlojot sievieti kā bioloģisku īpatni, kas atrodas savas zemapziņas un tumšo instinktu varā; trešā nododas ne-reāliem sapņiem un lasītājā cenšas radīt iluzijas, par šodienas Francijas dzīvi. Simona de Bovuar uzrakstījusi grāmatu «Visi cilvēki ir miršīgi» («Tous les hommes sont mortels»), Sizane Maniela — romānu «Veina tricināšana» («Le trille du diable») un Daniela Rolana — «Slēgtie slēgi» («Les volets fermés»).

Neviens negaidīja no Sartra sievas, eksistencialisma piekritējas Simonas de Bovuar optimistisku darbu. Savā romānā viņa nāk pie slēdziena, ka nāve labāka nekā dzīve, ka mirt ir labāk nekā dzīvot. Skaista aktrise kādā vienācā iepazīst ar savādu cilvēku, kas ļoti daudz guļ, gandrīz nemaz neēd un vienmēr nododas grūtīrdībai. Ieinteresētā aktrise pēc dažām neveiksmēm izdibina viņa noslēpumu un dzīves stāstu: XIII gadu simtēna beigās šīs Foska saņem no kāda itaļu filozofa nemirstības eliksīru (filozofs, saprotams, bija pārkāp guds, lai pats to ieaudzītu), un kopā tā laika viņš nekūst vecāks: viņš būs pasaules bojā ejas aculiecinieks; viņu pavada tikai balta pele, kurai savukārt Foska iešļircinājis eliksīru. Sākumā viņš redz, ka kļūvis par šķērslī saviem dēliem, kuri tūko pēc varas; seko kari, reformas, revolūcijas. «Nemirstīgais» Foska tikai staigā pa pasauli un pastāvīgi pārliecinās par cilvēka dzīves neēdību. Viņš vēro daudz paauzdu dzīvi ar visiem tās priekiem un bēdām, bet... «pasaule viss paliek pa vecam, viss atkārtojas, un tāpēc nav nekādas nozīmes cīnīties par kaut ko jaunu, sapņot par progresu». Foskas prātošana ietekmē citus grāmatas varoņus, arī viņi kļūst vienaldzīgi un sāk nicināt dzīvi.

Romāna beigās Foskas melancholija pārvēršas par sociālu cinismu, un viņš nāk pie pārliecības, ka vismežonīgākie noziegumi ir attaisnoti.

«Es saprotu tos valdniekus un valstsvīrus, — saka Foska, — kuri dedzina pilsētas un iznīcina visus iedzīvotājus, lai ar to nostiprinātu savu varu; viņi taču iznīcina ļaudis, kuri neizbēgami nomirs, un dedzina pilsētas, kas ar laiku neizbēgami pārvērtīsies drupās.»

Simona de Bovuar tāpat ne tikai pauž neticību cilvēka radošajiem spēkiem, bet pavisam atklāti aizstāv fašistisko ideoloģiju, attaisno varmācību, jo tam nav nekādas nozīmes, reiz «cilvēki miršīgi un nāve ir apstēšana» un «pilsētas tā kā tā pārvērtīsies drupās».

Romānā «Veina tricināšana» Sizane Maniela apraksta sievieti, kas 14 gadu vecumā iemilas kādā šķietamā virtuozā, kurš īstenībā ir operas orķestra otrais vijolnieks, ģimenes cilvēks ar diviem bērniem un ļoti prozaiska būtne. Bet Florenca viņu pārvērš par dievu un negrībi atzīt savu vilšanās. Ar savu draudzeni Ogistīni viņa tēlo mīlestības komediju; Ogistīne atdarina pielūdzēja žestus, runā par savu mīlestību, glaimo Florencai, vārdu sakot, tēlo vijolnieku. Bērnu rotāšanās drīz pārvēršas daudz nopietnākās spēles viesnīcas istabās...

Savas izvirtušās fantāzijas un neapmierinātās seksualitātes ietekmē Florenca izaug par godkārigu un cinisku sievieti, kas gatava uz visu — pat slepkavību, — lai tikai sasniegtu savu «laimi». Apprecoties viņa saindē citas sievietes dzīvi; bet drīz vien viņa šķiras no vīra, jo nekad to nav mīļējis, bet gribējis tikai pierādīt, ka viņa stiprāka par sāncēsi. Seko sīks apraksts par citām Florenčas mīlestības dēkām, viņas dzīvi ar otro vīru; grāmatas beigās 65 gadus vecā Florenca aptiekā vēl sastop veco vijolnieku, kas arī pērk līdzekļi pret krampjiem; abi tagad iemieso vecuma riebigumu.

Maniela grāmatā mēs atkal sastopam cilvēka eksistences zooloģiskās puses pasvītrosānu. Rakstniece savu varoni redz kā riebigu, egoistisku būtni un Florenčas moralisko krīzi grib attiecināt uz visu cilvēci. Ar baudu un gaļēju naturalismu viņa apraksta drūmo

ikdienu, kas nomāc cilvēku gribu, saindē viņu apziņu. Atsakies no cīņas, pakļaujies dzīvei, cik šausmīga tā arī būtu, un tu iegūsi laimi un aizmirstību, bet, cīnīties par savu laimi, tu izpostīsi savu un citu ļaužu dzīvi — lūk, Maniela romāna patiesā jēga, kas ne velti pa garšai visatklātākajai reakcijai.

Daniela Rolanas romāna «Slēgtie slēgi» darbība risinās Brestas pilsētā. Pēc savas mātes nāves grāmatas varonis aizver savas mājas slēgus, ieslēdzas vientulībā un nododas sapņiem, pasaku un teikmu izgudrošanai. Pamazām viņam rodas noteikts priekšstats par dzīves piepildījumu, un viņa ietekmē visi kaimiņi tāpat sāk meklēt laimi eksistencē, ko pati rakstniece apzīmē par ārprātu. Un tad viņu idiliskajā dzīvē iebrūk realitāte: varona meita atver slēgus, atvedot tēva mājās savu draugu — jaunu ārstu. Ar to viņa dzīvē sākas nelaime: filozofējošais tēvs nomirst ar salauztu sirdi, arī kaimiņi piedzīvo visādas neveiksmes, un meitu piekrāp viņas izredzētais.

Rakstniece savā grāmatā gribēja pierādīt tikai vienu: nedrīkst modināt sapņotājus, nevajaga akļajiem atvērt acis, jo iluzijas ir skaistākas par patiesību. Un tāpēc, lai dzīvo iluzijas! Ja miljoniem darba ļaužu dzīvo nabadzībā un apspēstībā, ja visa kapitalistiskā pasaule atrodas milzīgas krīzes priekšvakarā, aizvērsim tikai acis, aizmirsīsim visas šīs riebigās lietas, sapņosim par glābējiem-engēļiem, dzīvosim tikai savas iluzijās...

Reacionārie kritiķi nekautrējas rakstīt, ka progresīvo franču rakstnieku dzīvi apliecinātais optimisms un ticība taisnības uzvarai pielīdzināmi «smieklīgam, kas līdzīgi alkoholam rada tikai pagāras». Un viņi ieteic citu līdzekli cīņai pret «Francijā valdošo melancholiju». Tā Roberts Kemps laikrakstā «Les nouvelles littéraires» raksta: «Pret melancholiju pastāv tikai divi līdzekļi — bēgšana un meditāšana.»

Nav nekāds brīnums, ka reakcija visiem spēkiem cenšas bēgt no dzīves īstenības, jo tā viņai nesola nekā laba — reacionāriem tā vēstī viņu neizbēgamo bojā eju.